Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVI Ч. 83. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 14-го КВІТНЯ 1979 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, APRIL 14, 1979 No. 83. VOL. LXXXVI.

ВІДКРИТО ПЕРШУ КАТЕДРУ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ У КАНАДІ



Д-р Джеймс Гем та д-р Юрій Данилів після підписання договору

Торонто, Канада (О. Бриз гун-Соколик). — Катедра українських студій при Торонтонському університеті стала дійсністю. У четвер, 29-го березня ц. р. в Музичній Залі Гарт-Гавз у Торонтонському університеті відбулося святочне підписання документів. Підписання документів було завершенням 9-місячної інтенсивної праці Федерації Українських Професіоналістів і Підприємців, головою якої є адвокат д-р Юрій Данилів.

Святочне засідання з заповненій залі відкрив Юрій Божик зі славістичного департаменту Торонтонського університету, що й проводив цілим вечором. Він також представив почесних гостей, а саме: адвоката Євгена Зараску — секретаря Федерації Українських Професіоналістів і Підприємців, адвоката д-ра Юрія

(Закінчення на стор. 3)

СЛАВІСТИ ВКАЗУЮТЬ НА НЕДОЛІКИ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ МОВНОЇ КОМІСІЇ З 1978 РОКУ

Гонолюлю (ОУПС). — Після закінчення першої Міжнародної Конференції Мов Середнього Пацифіку в Готелі Шератон Вайкікі на бажання деяких учасників відбулося 25.3 спеціяльне зібрання з членом През. Картерової Комісії для Чужоземних Мов і Міжнародних Студій проф. П. Чінг-Чунг з Гавайського університету. Після її вступного слова відбулася півтораґодинна дискусія, в якій із приявних славістів приймали участь проф. Джов Малік із Арізони, генер. секретар Американської Асоціяції Викладачів Слов'янських Мов (ААТСЕЕЛ); проф. Кеннет Нейлор із Огайо Стейтового університету й проф. Яр. Рудницький, один із колишніх віцепрезидентів ААТСЕЕЛ і член Королівської Спілки Б-Б в Канаді в роках 1963-71. Учасники славісти ствердили між іншим факт, що в склад Президентської Комісії не покликано 15 вересня 1978 р. ніодного професійного викладача слов'янських мов; що фонди Комісії рішуче не вистачальні для такої відповідальної праці й що реченець здачі рапорту (жовтень 1979) закороткий на серйозний звіт і рекомендації в справі навчання „чужоземних" мов у ЗСА, зокрема ж слов'янських (російської, української, польської, чеської, словацької тощо). На думку проф. Рудницького, кінцевий рапорт повинен мати рекомендації для фінансових федеральних субсидій установ, що дбають про плекання менших мов і культур на середньошкільному й вищому рівнях, в цьому останньому такі осередки як Філії УКУ в Вашінгтоні, Чікаґо й інших містах, Делеґатура УВУ в Америці, Науково-Дослідне Т-во Української Термінології при УММАН, Літні Курси українських мов в УНІҐУ в Гарварді, тощо. Проф. Чінг-Чунг прийняла до відома завваги учасників наради й просила подати їх на письмі для дальшої акції.

Український музей зараховано до „незвичайних" музеїв Ню Йорку

Ню Йорк, Н. Й. (Б. Ц.). — Центр студій проблем Ню Йорку при Новій Школі соціяльних дослідів цієї весни має у своїй програмі курс викладів п. н. „Незвичайні музеї Ню Йорку". Викладачем є Стівен Мілер, куратор музею Ню Йорку. Ціна курсу — 65 долярів. Виклади відбуваються щосереди від 5:55 до 7:25 вечора протягом вісьмох тижнів.

В оголошенні про цей курс сказано, що місто Ню Йорк має дуже багато різноманітних музеїв, починаючи від технологічних і наукових, до мистецьких, історичних, етнічних тощо. Метою курсу є показати історію, програму і ролю найбільше цікавих і унікальних музеїв міста. В тих музеях відбуваються виклади, під час яких відбувається дискусія із представниками музею і оглядини виставок, що в той час відбуваються.

До тих найбільших „незвичайних" музеїв Ню Йорку зараховано Голографічний Музей, Музей Радіомовлення, Національний Парк (місце народження Теодора Рузвелта) Музей Ню Йорку, Український Музей, Новий Музей та інші.

В Українському Музеї лекція відбудеться в середу 23-го травня. Виклад курсу С. Міллер в листі до директорки Українського Музею п-ні Марійки Шуст писав: „Включення Українського Музею в програму курсу має велике значення. Він же є одним з найбільше незвичайних музеїв міста Ню Йорку".

Якщо йдеться про широку популярність, якою то Український Музей втішається і в англомовному світі, то недавно, бо 4-го квітня цього року надруковано в „Ню Йорк Пості" статтю про якнайбільш оригінальні і гарні українські писанки, зроблені за стародавніми традиціями українського народного мистецтва. Газета подає адресу Українського Музею в Ню Йорку і розклад лекцій та практичних занять із виготовлення українських писанок, що відбуваються в Музеї для дітей і дорослих. Стаття „Ню Йорк Посту" ілюстрована великим рисунком, що зображує одинадцять українських писанок.

НАФТОВІ ФІРМИ ПОВИННІ ЗБІЛЬШИТИ СВОЮ ПРОДУКЦІЮ — ЗАЯВЛЯЄ ПРЕЗИДЕНТ КАРТЕР

Вашінгтон. — Відповідаючи на запитання кореспондентів під час пресової конференції у вівторок, 10-го квітня, президент Джіммі Картер перестеріг нафтові фірми ЗСА, що він готовий застосувати будь-які методи проти них, якщо вони відмовилися б уживати додаткові прибутки, які наступлять після проголошеного ним зліквідування урядової контролі над цінами нафти, для збільшення продукції нафти і природного газу.

Президент підкреслив, що навіть після того, як Конґрес установить додаткові податки на надмірні приходи нафтових фірм, то протягом наступних 3-ох років ці корпорації все одно зароблять додатково 6 більйонів долярів. Тому він і члени його уряду вважають, що нафтові фірми повинні використовувати цю надвишку в приходах для збільшення продукції нафти і газу, „а не закупувати готелі, ліси і крамниці товарів загального вжитку." Президент також скритикував нафтові фірми за те, що часто купують копальні вугілля, а відтак зменшують продукцію цього роду пального, щоб створити більше запотребування на нафту і спричинити підвищення в цінах нафтових продуктів. Він погрозив, що його уряд може поробити заходи, щоб покласти край такій практиці. Але, як вказують спостерігачі, це була тільки перестоpога, а не конкретна обіцянка.

Більшість питань і відповідей під час цієї пресової конференції стосувалися скорше енергетичної проблеми. Картер ще раз повторив, що запропонований ним додатковий податок на надмірні прибутки нафтових фірм має кілька цілей: запевнити, щоб нафтові фірми не збагачувалися, та щоб пересічні громадяни не платили астрономічних цін за нафтові продукти; Департамент скарбу використовуватиме додаткові податкові приходи, для розвитку інших джерел енергії, розбудови масових засобів транспортації, а крім того уряд звернув би значну частину менш заможним громадянам у формі податкових зворотів („рібейтс"), щоб вони могли покрити

(Закінчення на стор. 4)

Торнадо нанесло великі шкоди в Тексасі й Оклагомі

Сімур, Тексас. — Біля 100 осіб згинуло, а понад 900 були поранені під час бурі-торнадо, яка навістила у вівторок, 10-го квітня, кілька міст на пограниччі стейтів Тексас і Оклагома.

Найбільше потерпіло місто Вічіта Фоллс у Тексасі, де торнадо знищило понад 2,000 домів. В середу вранці, речники шпиталів цього міста ствердили смерть 44-ох осіб, а понад 700 були важко поранені. Тисячі бездомних осіб провели ніч у церквах, банках і кінотеатрах. На допомогу місцевій поліції й пожежній сторожі стейтовий уряд прислав загони Крайової Ґвардії та працівників Цивільної Оборони.

Крім Вічіта Фоллс торнадо пройшло через міста Вернон, Сімур і Гаррольд, захоплюючи площу 8 миль довжини і майже 2 милі довжини. Ці частини Тексасу й Оклагоми часто навіщують торнадо, тому вони й відомі під назвою „алея торнадо".

Посадники знищених міст звернулись негайно за допомогою до федерального уряду, стверджуючи, що пошкодування виносять сотні мільйонів долярів.

Відбулася 51-ша презентація „Оскарів"

Лос Анджелес. — У понеділок, 9-го квітня, тут відбулася 51-ша з черги презентація нагород Академії Фільмового Мистецтва, т. зв. „Оскарів", під час якої майстром церемонії був відомий гуморист і конферансьє телевізійної програми „Ди Тунайт Шов", Джанні Карсон.

Найкращим фільмом 1978-го року визнано фільм „Мисливець на оленів". Режисер цього фільму Майкел Чіміно теж здобув „Оскара".

Нагороди „найкращої актриси" і „найкращого актора" одержали Джейн Фонда та Джон Войт за їхнє виконання ролей у фільмі „Поворот домів". Між іншим, сюжети обох вище згаданих фільмів пов'язані з в'єтнамською війною та впливом цієї війни на їхніх учасників і на їхні родини.

„Оскари" за найкраще виконання допоміжних ролей здобули актриса Меґі Смит, яка грала у фільмі „Каліфорнія Світ", та актор Кристофер Валкен за фільм „Мисливець на оленів". Між іншим, в останньо згаданому фільмі важливу ролю грав актор українського роду Джордж (Юрій) Дзундза.

Академія Фільмового Мистецтва вирішила, що найкращим чужомовним фільмом 1978-го року був французький фільм „Витягайте ваші хустинки".

Нагороду за найкращу пісню признано пісні „Останній танець" з фільму „Дякувати Богові, що вже п'ятниця".

Крім того, спеціяльні „Оскари" одержали відомий британський актор Лоренс Олівєі за його осягнення у фільмовому мистецтві впродовж довгих років і Волтер Лянц за його ілюстровані гумористичні фільми („картунс"), які випускає вже майже 60 років.

Присутні на презентації „Оскарів" овацiйно вітали відомого актора Джона Вейна, який недавно пройшов другу операцію на недугу рака. Під час церемонії він вручав нагороду за найкращий фільм 1978-го року.

Помер відомий український науковець проф. д-р К. Біда

Оттава, Канада. — Коли це число „Свободи" вже було готове до друку, з Канади наспіла сумна вістка, що тут у середу, 11-го квітня, помер на 63 році життя проф. д-р Константин Біда, визначний український науковець-славіст, автор численних праць, який з 1957 року очолював Відділ слов'янських студій в Оттавському університеті. Проф. Біда народився 24-го вересня 1916 року у Львові. Студіював у Львівському університеті, а ступінь доктора в слав'янських студіях оборонив у 1943 році у Віденському університеті.

Похорон відбудеться у вівторок, 17-го квітня, на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Докладніші відомості про життєвий і творчий шлях св. п. проф. д-ра К. Біди буде подано в наступних числах „Свободи".

Москва знову перестерігає в'єтнамців перед китайськими „агресорами"

Москва. — Совєтське пресове агентство ТАСС опублікувало 10-го квітня ц.р. інформацію в якій говориться, що військове командування армії Китайської Народної Республіки переводить перегрупування своїх військових частин на китайсько - в'єтнамському кордоні й розбудовує укріплення, які вказують на підготову до нової війни. У пов'язанні з цим повідомленням з Ганою наспіла вістка, що В'єтнамська Соціялістична Республіка також почала скупчувати свої військові частини на кордоні і подвоїла полети контрольних літаків, завданням яких є слідити за рухами китайських військ.

В інформації ТАСС говориться, що китайські війська пересуваються в сторону трьох прикордонних місцевостей, а саме: Монґ Кай, Лянґ Сон і Ляо Кай. По обидвох сторонах кордону сконцентровано великі військові частини в числі приблизно 800,000 вояків.

Загострюється конфлікт поміж Афганістаном і Пакістаном

Ісламабад, Пакістан. — У понеділок, 9-го квітня, Афганістан обвинуватив Пакістан у переведенні кількох рейдів вглиб афганістанської території та у знищенні чотирьох поліційних станиць, загострюючи конфлікт поміж цими двома сусідніми країнами на Арабському півострові. Пакістан відкинув обвинувачення, заперечуючи будь-які рейди на територію Афганістану.

Обвинувачення Афганістану безпосередньо пов'язані з повстанським рухом проти просовєтського режиму, який захопив владу у квітні минулого року. Проти цього режиму та зростаючих совєтських впливів ведуть боротьбу мусулманські племена під проводом своїх релігійних провідників, яких піддержують втікачі в екзилі. У перших місяцях цього року повстанський рух поширився на центральні й західні провінції Афганістану, при чому повстанці були ізольовали на деякий час провінційну столицю Герат. З уваги на поширення руху й загрозу режимові Совєтський Союз сильно збільшив збройну допомогу Афганістанові та прислав своїх дорадників.

Така ситуація в Афганістані турбує уряд Пакістану, на території якого перебуває біля 40,000 втікачів з Афганістану. Ідеологічно ці втікачі поділені на кілька груп, але вони об'єднано піддержують повстанців в Афганістані та стараються здобути допомогу для них від інших арабських держав.

Танзанійці зайняли столицю Уґанди

Найробі, Кенія. — В середу, 11-го квітня, танзанійські війська та протирежимні повстанці переможно вмаршували до Кампалі, столиці Уґанди, не маючи жадного опору з боку війська диктатора Іді Аміна.

Населення міста з радістю вітало переможні війська, які після короткої затримки вирушили на місто Джінджа, віддалене 50 миль на схід від Кампалі. Згідно з твердженнями західних дипломатів, у цьому місті перебуває Іді Амін та біля 2,000 льояльних йому вояків, при готовлюючись до оборони. Більшість дорадників Аміна вже втекли до Лівії, кули правдоподібно і він сам подасться під натиском танзанійців та повстанців. Колись армія Аміна нараховувала 21,000 вояків.

Протирежимні повстанці вже раніше створили тимчасовий уряд, який має перебрати владу після остаточного повалення Аміна. Його очолює 67-річний академік Юсуфу Люле, який є також головою Національного Визвольного Фронту Уґанди, що об'єднує протирежимні екзильні групи.

Війна поміж Уґандою й Танзанією почалась ще минулого жовтня, коли війська Уґанди зайняли частину північної Танзанії. Танзанійські війська не тільки що захопили свою територію, але й повели офензиву, в наслідок якої вони пішли вглиб Уґанди, зайнявши спершу місто Ентеббе, а тепер Кампалю.

Амін захопив владу ще в 1971 році, поваливши уряд тодішнього президента Мільтона Оботе. За час диктатури Аміна в Уґанді згинуло біля 300,000 осіб у наслідок „чисток" і терористичних акцій, що їх переводили поліція і військо з його наказу.

Війська Нікараґуи поборюють повстанців

Манаґуа, Нікараґуа. — Сильні з'єднання військ Нікараґуи окружили місто Етелі у північній частині цієї країни та повели контратаку проти повстанців, які намагаються повалити режим президента Анастазія Сомози.

Бої почались ще в неділю, 8-го квітня, у південних частинах Нікараґуи, де повстанці, які називають себе сандіністами, перевели кілька атак на військові бази. Але з'єднанням Крайової Ґвардії вдалось відбити повстанців.

Закордонні дипломати уважають, що сандіністи використали тимчасову відсутність Сомози на посилення атак. Сомоза перебуває у ЗСА, де проживають його діти, і має повернутись до Нікараґуи щойно в понеділок, 16-го квітня. Згідно з офіційними джерелами, в боях згинули 64 повстанці, 8 вояків і 16 цивільних осіб.

Варшава звинувачує амбасадора ЗСА в недодержанні дипломатичного протоколу

Варшава. — Комуністичний уряд Польщі обвинуватив амбасадора З'єднаних Стейтів Америки Вільяма Е. Шефеле в недодержанні дипломатичного протоколу і порушенні етики, бо він в розмові з представниками американської Польонії мав заявити, що існує „польський традиційний антисемітизм". Ця його замітка була опісля надрукована в польській газеті „Дзєннік Польскі" в Ню Йорку і її зручно використали речники варшавського уряду, притягаючи до співпраці у цій справі колишнього польського дипломата, який формально висунув проти Шефеле обвинувачення в урядовій газеті „Жицє Варшави" заявляючи, що він читав особисто заяву американського амбасадора в нюйоркському „Дзєннiку Польскім".

Речники американської амбасади у Варшаві відмовились від коментування цієї справи.

Й. ЗІСЕЛЬСА ЗАСУДИЛИ НА 3 РОКИ, ПЕТРА ВІНСА ВАЖКО ВДРУГЕ ПОБИЛИ, І. КАНДИБА ЗНОВУ ПІД НАГЛЯДОМ

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Всупереч заповідженням судових органів, що процес Йосифа Зісельса відбудеться щойно при кінці квітня ц. р., суд над ним відбувся в Чернівцях 3-5 цього місяця. Його обвинувачували в „розповсюджуванні наклепницьких видумок, з метою очорнити державний лад СРСР", і, як доказовий матеріял послужили такі книжки, як „Архіпелаг ГУЛАГ", „Із-під брил" та інші самвидавні писання, що їх підсудний давав читати свідкам, які потвердили це на процесі. Зісельс не визнав себе винним. Його засудили на 3 роки таборів посиленого режиму. На суді була відповідно підібрана публіка. На судову залю не допустили нікого з родини і друзів підсудного, крім його дружини Ірини. Батька Кирила Подрабінека, Пінхуса, який спеціяльно прибув з Москви на залю не пустили, його посадили на літак і відправили назад до Москви.

Зісельс державея на суді дуже добре. Він опрокинув усі обвинувачення, два належну відсіч судові, вказуючи, що в його випадку йдеться лише про критику політики партії, яку він уважає неправильною.

В „Останньому слові", яке тривало 40 хвилин, Зісельс сказав, що на суді порушено 29 статтей Процесуального кодексу, вимагав допустити, як свідків, приблизно 500 осіб, що про них є згадка в „Архіпелагу ГУЛАГу" та інших творах, що він їх мав, а також їхніх авторів. „А вони підтвердять, що в них є написана правда, а не клеветницькі видумки. Разом зі мною — він сказав — на лаві підсудних сидять бо і книжки і їхні автори".

Своє „Останнє слово" Зісельс закінчив словами „Я маю 32 роки, я зробив вибір, — цей вибір це протистояння злу і насильству; я встигнув зробити тільки кілька кроків на вибраному шляху, але я щасливий, що мій вибір зроблений і що він такий, як є".

Дружина Зісельса — Ірина — подала касаційну скаргу й у висліді Зісельс буде ще один місяць в Чернівцях. Його адреса:

Йосиф Зісельс
Р-Ч 328-211, м. Чернівці.

На процес Зісельса вибирався теж Петро Вінс з Києва, але не міг цього зробити, бо кілька днів після того, як 23 березня його побили, стався другий напад на нього. Невідомі осібняки перехопили його на вулиці, біля телефонної будки, і важко побили металевими прутами, в результаті, він тепер не може взагалі ходити і лежить у ліжку.

Як ми вже подавали, 23 березня ц. р. Іванові Кандибі скасовано адміністративний нагляд. Після того він поїхав до Києва, де по 10 днях його задержали і насильно відправили до Пустомит біля Львова. Там над ним знову встановили адміністративний нагляд.

На протязі першого тижня квітня ц. р. д-ра Володимира Малинковича викликали кожного дня до КГБ у Києві.

Папа Іван Павло II молиться за політичних в'язнів

Рим, Італія. — Під час відправ тут на площі св. Петра у Вербну Неділю, згідно з календарем за новим стилем, Папа Іван Павло II відмовив молитву за „наших братів і сестер, які караються несправедливо в тюрмах і концентраційних таборах". Асистуючі Папі священики відчитали цю „молитву вірних" на шістьох мовах.

У Богослуженнях, які відбулись під відкритим небом у неділю, 8-го квітня, взяло участь біля 70,000 вірних. Згідно з традицією, Папа поблагословив оливні галузки вірних, започаткуючи передвеликодний тиждень, а опісля відмовив молитву за політв'язнів. Він рівнож звернувся до світських і духовних провідників світа, закликаючи їх „не надуживати владою".

Речники Ватикану подали до відома, що Папа Іван Павло II відбуватиме свої авдієнції кожної середи на площі св. Петра під голим небом, а не у базиліці, з уваги на велике число людей, які бажають бачити Папу. На Великдень до Риму мають прибути сотні тисяч людей, щоб взяти участь в Богослуженнях та заслухати проповідь Папи.

Лєвіча викинули з членства в Академії Наук СССР

Москва. — Речники совєтської Академії Наук поінформували, що Академія автоматично викинула із членства д-ра Веніяміна Лєвіча, відомого вченого жидівської національности, спеціяліста гідродинаміки, який, на думку керівників Академії Наук СССР, поміняв своє совєтське громадянство за еміґраційні привілеї. Викинення Лєвіча відбулось під притекстом зміни правильника Академії, прийнятого 15 березня ц.р., у якому говориться, що повним членом і членом кореспондентом Академії перестає бути особа, яка з якихось причин втратила совєтське громадянство.

Академік Андрей Сахаров, голосуючий член Академії, був одиноким членом, який голосував проти викинення Лєвіча з членства. Звичайно членство в Академії є досмертне і воно включає також платню, краще мешкання, доступ до спеціяльних склепів призначених для верхівки СССР, театрів й інших місць та магазинів з рідкісними виробами.

В іншому випадку, березневе засідання керівництва Академії відмовило признання надати повноправне членство для Сергея П. Трапежнікова, високого партійного діяча й історика, який був прийнятий, як член-кореспондент три роки тому. У вияснению говориться, що Трапежніков не здобув потрібної кількости голосів присутніх членів для підтримки його прохання. Цей крок Академії викликав деяке здивування серед західних дипломатів, бо Трапежніков є головою комісії для нагляду за справами науки й освіти при Центральному Комітетові КПСС. Це вказує, — кажуть деякі західні спостерігачі, — що Академія користується все таки релятивною свободою.

Д-р В. Лєвіч перебуває тепер у шпиталі в Тель Авів і з ним не можна було нав'язати зв'язку. Дружина Лєвіча відповіла на телефонічне запитання, що її чоловік був розвеселений такою новиною кажучи, що совєтська Академія Наук влавалася до згаданого винаходу, щоб не викинути його з членства, як індивідуума. Від 250 років конституція Академії не мінялася. Змінили її тільки для того, щоб покарати тих, які покинули СССР.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

РЕДАГУЄ КОЛЕҐІЯ У СКЛАДІ (поазбучно):
Любов Коленська, Володимир Левенець, Зенон Снилик, Василь Тершаковець і Євген Федоренко (тепер виконуючий обов'язки голови Колеґії).

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 25¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

У Китаї — після відлиги мороз

Недавно, бо ще тільки в січні цього року, орган китайської Комуністичної партії ,,Женьмінь Жібао'' великодушно проголосив, що кожний китаєць має право на свободу слова й думки та що права людини йдуть впарі з тезами марксизму. Такі й подібні статті появилися в інших китайських газетах, очевидно, за благословенням влади, а на мурах будинків Пекіну й Шанхаю зросло число плякатів з гаслами в обороні прав людини та з вимогами змін у суспільстві. Навіть появлялись статті, в яких критиковано вчення і політику Мао, реабілітовано колишніх членів партії, оспорювано доцільність т. зв. ,,культурної революції'' та свобідно висловлювано погляди про ,,демократизацію'' суспільства.

Але вже в половині березня, після повороту першого заступника прем'єр-міністра Денг Шіоапінга з успішних відвідин ЗСА та після переведення військової ,,карної експедиції'' у В'єтнамі, центральна влада радикально змінила своє становище, повівши лобову атаку на дисидентів та гостро засудила прояви свободи думки й слова, назвавши все це ,,контреволюційною диверсією''. Газета ,,Женьмінь Жібао'', а за нею й інші, заграли в іншу скрипку, нагадавши про те, що вони ,,за соціялістичну демократію, а не буржуазну''. За тим скоро прийшла ухвала, знову ж таки не без благословення Денга, про заборону плякатів та зустрічів з чужинцями, а згодом і арешти тих дисидентів, які почали свобідно висловлюватись, критикувати бюрократичний апарат, режимну заскорузлість і назадництво.

Більш того, завчивши добре лекції своїх колишніх ідеологічних побратимів з Москви, китайська комуністична верхівка розгорнула кампанію проти студентів, заявляючи, що ,,їхнє місце в клясах, а не на вулицях'', проти робітників, інтелектуалів і навіть проти ворожбитів, яких називають ,,нездоровими пережитками минулого''. Забув Денг, що власне три роки тому на площі Тіан Ан Мен у Пекіні відбулась велика демонстрація проти режиму Мао, в наслідок якої він — Денг — попав у неласку та був відсунений від влади аж до реабілітації в 1977 році. Тепер на площі Тіан Ан Мен не можна демонструвати студентам і вивішувати плякати, хоча ще минулого листопаду Денг поблажливо приглядався спорадничим проявам зародків демократії.

Знавці китайських відносин та політичні спостерігачі вказують на різні причини тих радикальних коливань ,,власть імущих'' у Пекіні. Деякі твердять, що хитрий Денг зумисне створив атмосферу короткотривалої ,,відлиги'', щоб позбутись політичних суперників та перевести чистку в партії — не так на верщинах, як на низах. Інші вважають, що така атмосфера була потрібна Пекінові для здобуття ,,американської карти'' напередодні інвазії В'єтнаму. Ще інші не виключають можливости внутрішньої боротьби за владу внутрі правлячої верхівки. Найбільш правдоподібним, однак, є припущення, що Денг побачив, що демократизація безпосередньо загрожує режимові та що навіть роками скований нарід стримить до свободи.

У цьому відношенні в історії існує певна закономірність щодо спроб ,,лібералізації'' тоталітарних режимів, які або гинуть в її конвульсіях, або мусять зашморгувати петлю для свого спасіння. В наслідок такої ,,відлиги'' в Совєтському Союзі прийшли спочатку ,,приморозки'', а опісля різкий ,,мороз'' з погромами, які тривають по сьогоднішній день.

Виходить, що й подібно сталось у Китаї: після короткої ,,відлиги'' прийшли ,,морози'' під плащиком ,,демократичного централізму'', тобто повної диктатури партійної верхівки. Виринає питання, чи при дальшому настоюванні Пекіну на модернізації індустрії, сільського господарства і збройних сил йому вдасться вдержати мури ізоляції та ,,охоронити'' китайський нарід перед впливами ,,гнилої буржуазії''. Це не дуже вдається Москві, не вдасться воно й Пекінові.

Андрій Качор

ІДЕЙНІ ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В ДІЯСПОРІ

[Доповідь виголошена на Кооперативній Конференції Української Світової Кооперативної Ради у часі III СКВУ]

[2]

Вони всі або майже всі, вірили, що народне господарство кожної країни в засаді є власністю цілого народу і тому має служити тому ж народові так, щоб справедливо заспокоїти всі його людські потреби. А це можна осягнути тільки при допомозі різного рода добровільних кооперативних об'єднань, при допомозі суспільно - громадської співпраці. Вони ставили перед очима об'єднаних членів якусь точно означену мету і вказували шлях, як цю мету осягнути, щоб без особистої шкоди члена кооперативи могли вони жити самі в родині, в громаді і в народі краще, приємніше, повніше, щасливіше ніж досі.

Вони не плянували робити якусь господарську ,,революцію'', але при допомозі організованої кооперативної сили вони пробували внести великі корективи, поправки, в капіталістичні і соціялістичні форми господарства. І завдяки їхній завзятій праці, кооператива у вільних демократичних країнах набрала характеру соціяльно-економічного компромісу, бо вона має в своїй природі елементи капіталістичного і соціялістичного устрою. Кооператива обороняє інтереси своїх членів перед капіталістичним визиском, всякою лихвою та поневоленням і тим вона подібна до соціялізму, але вона теж у своїй практичній роботі користає з усіх здобутків капіталістичної системи господарства, як потрібних засобів до боротьби з тим же капіталізмом.

Одначе було б помилкою нам сьогодні думати, що кооперативний рух це тільки господарський компроміс між продуцентом і споживачем, між робітником і працедавцем, між вірителем і довжником і т. п. Кооперативний рух виріс дуже скоро вище того компромісу своєю виразною ідеєю. Він вже при своєму народженні мав у собі глибоке ідеалістично-християнське підложжя. Любов і поміч ближньому, поміч один одному, співпраця для осягнення одної якоїсь мети. Кооперативний рух защепив своїм членам глибоку віру в свою місію, а саме, що при допомозі кооперативної форми господарства допоможе він людству розв'язати багато спірних соціяльно-господарських проблем, яких досі не можна було розв'язати при допомозі ані капіталістичної, ані соціялістичної системи господарства.

Тайна успіху кооперативного руху, в минулому і тепер, криється в тому, що він свою дію базував і базує на засадах християнської етики і моралі. Моральною силою кооперації є те, що вона в господарське життя пробує внести елемент миру і співпраці між людьми, елемент самодопомоги і співвідповідальности, що було, є, і мабуть буде ідеалом всіх релігій світу. Кооперація прийняла в свою програму найпростіші християнські засади моралі, які звучать: ,,Не робіть іншим того, чого не хочете, щоб вам робили''. ,,Якою міркою будете міряти, такою вам відмірять''. Кооперація стала до боротьби за найвищий морально-етичний ідеал всього людства — за правду. Вона, правда, стала основою кооперативної філософії, кооперативної ідеї і цього нам не вільно ніколи забувати.

Кооперація — це мабуть єдиний дотепер суспільно-господарський рух, що в своїй програмі поставив цей морально-етичний ідеал як основу і мету своєї праці.

Свідомість того факту, що в кооперативній крамниці, в кооперативній робітні, в кооперативній щаднично-позичковій касі, в кооперативному банку, ніхто не має інтересу обманути когось ради зиску, збуджує в людей довір'я і каже їм в кооперації шукати для себе помочі. І це наша найсильніша зброя. Моральна зброя, якої не мають інші некооперативні підприємства.

Цією зброєю воювали ,,Дніпросоюз'', ,,Україн-банк'', ,,Централ'', ,,Коопцентр'' і всі їхні клітини на східньоукраїнських землях, як також ,,Народна Торговля'', ,,Центробанк'', ,,Центросоюз'', ,,Маслосоюз'' і їх підбудови під проводом РСУК на західньоукраїнських землях. А головна мета всіх тих кооперативних установ і поодиноких кооператив була: Здвигнути власними силами народу свої кооперативні підприємства і установи для господарських потреб народу, щоб цей нарід став заможний і незалежний. Наші банки і кредитові кооперативи доклали всіх зусиль, щоб рятувати наших селян-рільників і міщан-ремісників від лихварських довгів, даючи їм дешевий кредит на поправу їхніх господарств по селах і поширення варстатів праці по містах.

Між двома світовими війнами, українська кооперація в Галичині, об'єднана під проводом Ревізійного Союзу Українських Кооператив разом з усіми кооперативними централями і ,,Сільським Господарем'' пробували допомагати модернізувати сільське господарство, модернізувати наше село та почала акцію за опанування наших міст торгівлею і промислом під кличем: ,,Свій до свого по своє!''

Це були ідеї для яких працювала наша кооперація в минулому і цією працею здобула собі пошану, довір'я і признання цілого українського народу.

Наша місія і наше призначення у вільному світі

Ми, українські кооператори, що опинилися в країнах вільного світу, знаємо і розуміємо, що метою нашої кооперативної праці в країнах нашого теперішнього поселення є: морально і матеріяльно допомагати безпосередньо своїм членам, а посередньо — цілій українській громаді, поліпшити наш добробут, скріпити нашу господарську базу, потрібну нам, українцям у вільному світі, заспокоїти наші матеріяльні та духові потреби, щоб ми, як окрема національна спільнота серед других народів, могли краще і певніше взяти свої господарські та культурні справи у наші власні руки. Це головне завдання всіх українських кооператив у вільному світі, а зокрема кредитових, які тепер є найсильнішими. Ми також знаємо, що наша праця, як кожна допомогова, або самодопомогова діяльність, базується на морально-етичних засадах.

І тому, ми кооператори, а зокрема провідники кооперативних установ, маємо право і обов'язок голосніше та певніше почати говорити нашій громаді про етику і мораль нашої громадської праці та вимагати від цієї громади ці засади не легковажити, не говорити про них тільки на конгресах і з'їздах, але практично, в ім'я національної солідарности, практично їх примінювати в буденщині, кожного дня, у зустрічі з практичним щоденним життям.

Ми мусимо вимагати від нашої організованої громади повної моральної і матеріяльної підтримки, щоб наша громада повністю включилася в наші ряди і користала з усіх наших господарсько - фінансових услуг, а не тільки зверталася до нас за матеріяльною допомогою.

[Продовження буде]

Михайло Лоза

СВЯТКУВАННЯ ВЕЛИКОДНЯ

Нерухомі свята — як Різдво — мають свої постійні дати, рухомі — як Великдень і від нього залежні — мають змінні дати. Згідно з прийнятим Церквою звичаєм, Великдень святкується першої неділі після першої весняної повні місяця. Якщо б усіх християн обов'язував один календар, а до того ще однакові обрядові приписи, тоді всі вони святкували б Великдень разом, одної неділі. Але покищо ще існують два календарі й певні обрядові різниці між Церквами.

Різниця між календарями (Григоріянським і Юліянським) виносить тепер 13 днів. Така ж різниця в часі й між нерухомими святами — святкованими за одним і другим календарем. Супроти цього нема проблеми при перерахованні дат для нерухомих свят з одного календаря на другий, за виїмком одного свята, про яке буде мова при кінці цієї статті. Складнішою є справа дат для рухомих свят.

Великдень святкується, — як була вже про це згадка, — першої неділі після першої весняної повні. Ось приклад: у 1970 році Великдень за новим календарем припадав на неділю 29-го березня. Весняна повня, значить, в тому році мала місце між неділею 22-го і суботою 28-го березня, за новим — очевидно — календарем. Натомість за старим календарем — це були дні 9-го-15-го березня. Отже повня, що відбулася в котромусь із тих днів, не була ще весняною, за старим календарем. З Великоднем треба було ще пождати до чергової повні, яка наступила в тижні 19-го-25-го квітня за новим календарем, зглядно 6-го-12-го квітня за старим календарем. Великдень із огляду на це був призначений у Східній Церкві на неділю 26-го квітня, зглядно 13-го квітня за старим календарем. Із цього бачимо, що в 1970 році (та й в інших подібних роках) різниця між новокалендарним і старокалендарним Великоднями виносила 4 тижні. Бувають випадки, що така різниця має 5 тижнів.

Бувають роки, коли святкування Великоднів за обидвома календарями сходяться, наприклад, в 1966-му році Великдень святкувався разом: Східньою і Західньою Церквами. Припав він на неділю 10-го квітня (чи 28-го березня за старим календарем). Це вже було після весняної повні за обидвома календарями, яка тоді настала 5-го квітня (зглядно 23-го березня за старим календарем).

Є ще одна евентуальність, а саме: Великдень у Східній Церкві може святкуватися тиждень після Великодня у Західній Церкві. Ось, наприклад: у 1969 році Великдень у Західній Церкві припадав на неділю 6-го квітня, а у Східній — на неділю 13-го квітня (зглядно 31-го березня — це за старим календарем). Причиною різниці в даному випадку не є календар, а обряд. Згідно з календарем, Великодні Свята в 1969 році повинні були святкуватися разом в обидвох Церквах — тобто 6-го квітня. Однак, в тому часі припадали також і жидівські свята Пасхи, а у Східній Церкві, до якої належить також і Українська Церква, існує звичай, за яким ця Церква не може святкувати Великодня в часі, коли припадають свята Пасхи. Подібно мається справа і в цьому 1979 році. Західня Церква святкує Великдень 15-го квітня, а Східня — 22-го квітня. Великдень не може відбуватися разом, бо на перешкоді стоять свята Пасхи, які в цьому році припадають на час 12-го-19-го квітня.

А тепер поставмо питання: Чому в Українській Католицькій Церкві, яка придержується Східнього обряду, вірні, що перейшли на новий календар, святкуватимуть Великдень разом з вірними Західньої Церкви — в роках, коли між Великоднями є тиждень різниці? Адже різниця спричинена обрядовим звичаєм! Чому цей звичай перестає обов'язувати новокалендарників, а старокалендарники мають придержуватися його дальше? Для всіх вірних УКЦ повинен бути один закон: або всі разом святкуємо Великдень в таких випадках, як цьогорічний, або всі переносимо Великдень на тиждень пізніше згідно зі звичаєм Східньої Церкви. Чайже всі ми є членами тієї самої УКЦ і ми всі підлягаємо тій самій церковній владі. Було б добре, щоб на цей стан звернули увагу церковні власті і винесли відповідну, всіх зобов'язуючу, постанову.

При цій нагоді звернемо увагу ще на одну проблему, а саме: На день 22-го грудня (9-го грудня за старим календарем) у нашій Церкві припадає свято Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії. Східня Церква має це свято від давен-давна. Західня Церква ввела його у свій календар щойно в XIX ст., після встановлення догми про Непорочне Зачаття, і призначила для цього свята день 8-го грудня. А наші вірні за новим календарем святкують це свято 8-го грудня, як і члени римокатолицької Церкви, а не 9-го грудня, як велить традиція Східньої Церкви. Добре було б церковним властям звернути увагу і на цю проблему.

З НАШИХ БУДНІВ

ХТО ЇДЕ: ЗАЛЬМА, ЧИ ЗЕЛЬМАН?

Хто з нас не знає, — чи радше, хто не знав колись в Рідному краю цієї популярної в народі гагілки, що її виводили дівчата на Великдень під церквою (або ще казали ,,на цвинтарі''), прославляючи Зельмана і ,,всю його родину'':

,,Їде, їде Зельман,
Їде, їде його брат,
Їде, їде Зельманова,
І братова''...і так далі.

Як в народі, так і в етнографії панівною була теорія, що тут мова мовиться про одного з ,,людських п'явок'' — шинкаря Зельмана з панщизняних часів, який мав під своєю контролею ключ до церкви, і на Великдень, з великої ласки та за окремою оплатою, розуміється, відкривав її людям, щоб могли заспівати ,,Христос Воскрес'' й освятити паски.

Що так воно бувало в ці злопам'ятні часи, коли народ наш томився в пансько-польській неволі — не улягає сумніву, бо це, так би мовити, історичний факт: сільські шинкарі були тоді ,,тростистами'' польських панів-дідичів і справді носили у своїх халатах ключі до українських домів молитви. Проте, прочитавши в ,,Свободі'' (за м. лютий 1978 року) статтю-довідку інж. арх. Івана Жуковського п. з. ,,З архітектури Західньої Буковини'', ви зачинаєте сумніватися чи таке саме історичне тло мала згадана вгорі гагілка про Зельмана.

Ось що пише про це інж. арх. Іван Жуковський, він же колишній голова Літературно - мистецького Клюбу в Ню Йорку:

,,Перед слов'янами Буковину заселювали ґети, що вірили в бога сонця, Білбога, що в четвертому сторіччі нашої ери у нас став Дажбогом. Головним богом ґетів став пізніше Зальма, у нас — Зельман, пам'ять якого збереглась і досі серед нашого народу в наших гагілках... Ґети вірили в невмирущість душі людини, котра після смерти потрапляє до Зальми''.

Ось якими-то окружними дорогами, через Зелену Буковину, прийшла до нас із глибини віків весняна пісня-гагілка про ґетського бога Зальму, що його народ наш ,,взяв'' та й перехристив на Зельмана. Буковинцеві — інж. Ів. Жуковському належиться великий кредит за те, що науково насвітлив це питання з відповідного боку.

Ікер

Норман Кафік

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА СВОБОДА КУЛЬТУРИ

[Промова канадського федерального міністра багатокультурности з нагоди вручення йому почесного докторату в УВУ]

(3)

Права людини також виникають із написаних законів, які керують зв'язками між народами та інституціями. Закони завжди мусять бути введені згідно з конституційними гарантіями. Вони тоді стають гнучкими і в разі потреби, пристосовуються до змін і до нових обставин. Такі закони мусять обов'язково оберігати суспільство так, щоб особиста свобода вповні розвинулася для загального добра.

В таких рамках, одначе, існує небезпека. Громадяни можуть стати занадто леґалістичними по відношенню до прав і рішити, що цілком є допустимим робити все те, що закон їм забороняє. Така ситуація доводить до певних міркувань, подібних до тих, які Солженіцин виголосив в Гарвардському університеті 8-го червня 1978-го року: ,,Оборона прав індивідуальних особистостей дійшла до нечуваних крайностей, які роблять суспільство безсильним перед деякими одиницями. Пора вже на Заході оберігати не так права людини, як обов'язки людини''.

Права й обов'язки

Солженіцин мав рацію коли сказав, що із кожним правом приходить певний обов'язок. Право свободи слова має у собі обов'язок дозволити це право іншим. Право на вільну пресу без сумніву означає, що ним треба користуватися із відповідальностю супроти людей, повідомляти їх чесно, а не інформувати їх неправильно. Право на особисте життя також визнає право держави оберігати суспільство і навіть для цього, коли треба, вживати відповідних засобів. Право законодавців, які вводять від імени людей, з певністю забов'язують впроваджувати ці закони в життя. Ті, які зобов'язані підкорятися законові в рівній мірі мають право на те, щоби цей закон оберігав їх.

Права і обов'язки — це дві сторони одної монети. Якщо законодавці у своїй тяжкій праці знаходити відповідну рівновагу між правами й обов'язками мусять йти на ризик, то нехай цей ризик буде на стороні особистих прав і свобід.

Інернаціональне значення

Вільні нації та вільні індивідуальні особистости мають обов'язок підтримувати і заохочувати тих, які не втішаються такою ж волею, в їхньому справедливому прагненні до свободи. Ми, в Канаді, віримо в наш святий обов'язок — викорінювати всі порушення свободи людини в межах нашої країни, щоби запевнити найвищий ступінь рівноправности в нашій власній системі. Одночасно ми відчуваємо, що маємо право заступатися за тих, які страждають від нерівноправности, від переслідування й обмеженої волі де б то не було у світі, і ми будемо користуватися цим правом.

Дбати про права людини — це одна річ, а бути діяльним — це друга. Хтонебуть може звернути на себе увагу суспільства, але мудрість каже, що треба вміти дбати так, щоб ефективно причинятися до змін.

Уряди мають в руках численні засоби якими можуть добиватися до своїх цілей на міжнародній арені. Існують Об'єднані Нації, білятеральні і багатобічні договори, спільні зусилля із однодумаючими країнами, дипломатичні й особисті ініціятиви. Деякі з цих засобів ефективні в даних обставинах, а другі — ні. Одне ясно — однодумаючі країни, які співпрацюють, швидши будуть мати ефективний вплив на міжнародні події, ніж коли б діяли окремо.

Ми віримо, що вільні нації мають обов'язок знаходити самі ефективні засоби, щоби піднести до найвищого рівня свободу людини в цілому світі.

В наших стремліннях до даних цілей, ми не можемо забувати, що зобов'язання супроти прав людини, які лише знаходяться на папері, не завжди означають важливий осяг. Справжній прогрес починається тоді, коли права вводяться в конкретну дійсність.

Не існує одного, єдиного способу посувати вперед питання людських прав. Обставини диктують за яку дію треба братися. Навіть якщо можемо міняти час від часу наш загальний підхід до справи, наша рішучість мусить бути стійкою.

Ми безнастанно мусимо вишукувати все більш ефективні можливості поширеного введення прав людини. Одного дня, краще буде вжити спокійний дипломатичний засіб, щоби добитися, наприклад, з'єднання розлученої родини. А другий раз, вже треба діяти більш відверто, щоби притягнути світову увагу до даної справи скандального і непростимого, брутального нарушення прав людини. Кожний день приносить свій виклик. Іноді нам треба буде вживати лише один спосіб, іноді другий спосіб, а часом обидва одночасно.

Але необхідно, щоби, не зважаючи на те, який спосіб ми вживаємо, ми не перестали діяти з причини боягузства, залякування або страху висловитись. Джерелом нашої сили і сміливости мусить бути зрозуміння справедливости нашої мети.

Таке переконання спонукало мене висловитися в Београді такими словами:

,,Відносини між державами не можуть лишитися непорушними, коли явно бракує пошани до прав людини й елементарної свободи''.

І далі:

,,Шлях перед нами ще дуже довгий... поки ми дійдемо до впевнення, що істотна гідність людини і її прерогатива знати свої права і діяти відповідно до них є вшановані...''

Свобода культури

На кінець, хотів би сказати кілька слів про свободу культури по відношенню до мого міністерського портфелю.

У вересні 1977-го року мене призначили міністром відділу багатокультурности і заступником лідера партії в Палаті Громад.

Відділ багатокультурности офіційно почав існувати в 1971 році, тоді коли прем'єр П'єр Елліот Трудо заявив у Палаті Громад, що політика багатокультурности була ,,найкращим способом забезпечити свободу культури всіх канадців, способом побудованим на принципі справедливости для всіх''.

Із того що я знаю, ніякий інший уряд у світі не має офіційної політики багатокультурности. Джерело її находиться в признанні нашої плюралістичної дійсности. Ця політика глибоко вкорінена у віри в засаду, що всі громадяни рівноправні, а кожний із них є свобідний зберігати свої вартости в канадському оточенні.

Мені здається, що в міжнародному значенні стає все ясніше, що кругозір свободи людини мусить поширитися, щоб охопити і поняття свободи культури.

У Канаді, наша характеристика двомовности і культурної мозаїки довели нас до цього висновку. Ми переконуємось, що доки ми не будемо готові признати законність права народу на культуру, права на збереження його вартостей, доти народи і нації будуть сперечатися між собою.

Ясно всім, що одна із головних цілей уповноваженого уряду — це створення сприятливих умов, які дозволяли б кожному громадянинові повністю розвинутися в міру своїх вартостей. Якщо держава заперечувала б своїм громадянам такі права, вона явно б обмежувала волю. Культура — це зовнішний вияв внутрішньої духової вартости; якщо заборонити одиницям і суспільностям берегти такі вартости, то це явно означало б, що їх примушують пристосовуватись до культурних рамок держави чи більшости. У вільному суспільстві такого прийняти неможливо.

Політика багатокультурности в Канаді не тільки признає свободу культури канадцям, але також признає, що різноманітність духово збагачує її громадян тим, що дозволяє їм пізнавати багатство культур світу.

Моє завдання як міністра — це створити оточення в нашій спільноті, яке забезпечує дійсне, а не теоретичне

(Закінгення на стор. 4)

С. Гавриша обрано на голову 83 Відд. УНС ім. І. Франка

У неділю, 28 січня 1979 року в залі Дому Окружного Комітету Філядельфійської Округи відбулися 63 Річні збори 83 Відділу ім. Івана Франка. Збори відкрив голова Відділу Петро Тарнавський, а проводила ними президія в особах: Степан Гавриш — голова й Андрій Кушнір — секретар. Присутніх на зборах було 16 осіб. За Управу звітували: голова Петро Ткач, а про загальні Відділові справи — секретар Андрій Кушнір. За його словами в звітуючому році для УНСоюзу зібрано членських вкладок на суму 16,149.00 долярів і одночасно придбано до Відділу 21 членів. За Контрольну Комісію звітував голова Іван Кусень, а по уділенню абсолюторії уступаючій Управі й ширшій дискусії приступлено до вибору нової Управи на біжучий рік. Управу обрано в такому складі: Степан Гавриш — голова, пані Текля Мисак — заступник голови, Андрій Кушнір — секретар, Іван Кушнір — заступник секретаря, Анна Козуб — касир, Петро Ткач, Михайло Мисак і Микола Кузевич — члени Управи. До Контрольної Комісії обрано Івана Кусеня на голову, а на членів: Остапа Черепаху та Василя Кушніра.

Присутній на зборах голова Округи Петро Тарнавський висловив признання Управі Відділу за співпрацю і побажав новообраній Управі успішної праці в ювілейному році УНСоюзу.

По нарадах відбулася перекуска-гостина, яку приготовила пані Фаврона Кушнір.

Звернення Видавничого Комітету Творів Романа Завадовича в Чікаґо

Рік 1979 назначений „Роком дитини". Діти — це майбутність нації. Ми, українці, що не живемо на землі наших традицій, особливо це розуміємо. Те, що перещепимо нашим дітям — віру, мову, культуру, традиції, всі многогранні вартості української душі — це наш скарб і рівночасно обов'язок.

Окрім теплоти родинного життя й товариства інших українських дітей, найважливіший вплив на наших дітей має книжка. Достаток чи брак цієї української книжки має допоміжне чи від'ємне значення. У Чікаґо створився Видавничий Комітет Творів Романа Завадовича, який накреслив собі два важливі завдання: видати чи радше перевидати деякі твори проф. Романа Завадовича; притягнути й заохотити якнайбільше юних читачів до читання українських книжок.

Цей почин виринув із ініціятиви Комітету, який займався в 1976 році святкуванням 55-річчя творчости проф. Романа Завадовича. Цей Комітет видав збірку під наголовком „Гоца Драла", яка тепер є в продажі та втішається великим попитом. У склад Управи новоствореноого Комітету ввійшли: голова — Галина Грушецька, заступник голови — Олена Прийма, писар і адміністратор — Роман Заяць, референт і реклями — Олена Матвишин, скарбник — Ігор Прийма, члени: Віра Боднарук, Марія Ганкевич, Дмитро Грушецький, Калина Помірко, Роксоляна Сацюк та Роман М. Завадович.

Першим завданням нашого Комітету є перевидання творів проф. Романа Завадовича.

Уже три покоління українських дітей росли, слухаючи і читаючи твори проф. Завадовича. Багато цих творів вийшли з друку і тепер їх не можна набути. А ці твори передають цінні, вічні вартості душі і благородно впливають на юного читача, бо в них, як це сказав проф. Завадович, „нема сцен злочинности, насильства, жорстокостей, нездорової сенсації та різних несамовитостей". Достатній доплив українських книжок є конечний у розвою українознавчих вмілостей наших дітей. Ось навіть саме недавно виринула така проблема: в школі українознавства діти дістали завдання прочитати одну книжку (м. ін. пера проф. Завадовича), якої немає в продажі в книгарнях і не можна їх замовити. Єдина розв'язка була позичати книжку в когось із знайомих, і не всім це вдалося.

Творчість проф. Романа Завадовича така багата, різноманітна й цінна, що підшукати твори до передруку буде нам легко і приємно. Це, що проф. Завадович живе постійно в Чікаґо, теж буде у великій мірі сприяти нашій задуманій праці. Будемо старатися оформити передрук в найцікавіший спосіб, щоб захопити юних читачів.

Це приводить нас до нашого другого завдання, яке є багато тяжчим, а саме: притягнути й виховати юного читача української книжки.

Засадничо стан дитячої української книжки в наших громадах не є підбадьорливий, на думку деяких — стан уже трагічний. Кожного року розходиться чимраз менше й менше книжкових видань для дітей. Діти, розсіяні модерними розвагами і впливами загального довкілля, читають чимраз менше українських книжок. На думку проф. Завадовича: „Замість тратити надію, треба пізнати ситуацію і боротися з лихом". Це велика праця, і наш Комітет задумує втягнути до співпраці інші організації й нав'язати контакт зі школами українознавства. Ми намітили цілу низку імпрез, щоб зацікавити дітей і молодь. Плянуємо перевести конкурс молодечої творчости пера й рисунків, молодечі літературні вечори, години казок.

Олена Матвишин

ВІДКРИТО ПЕРШУ...

(Закінчення зі стор. 1)

Данилова — голову Федерації, федерального міністра багатокультурности — Нормана Кафіка, проф. д-ра Джеймса Гема — президента Торонтонського університету, декана Артура Кругера, декана Якова Спела та Д. Клерінгболда — секретаря Ради Управителів університету.

Д-р Данилів привітав присутніх гостей та голову Централі Комітету Українців Канади д-ра С. Радчука з Вінніпегу, д-ра Петра Воробія — віцепрезидента Федерації та професора в Ріджайні, п-і О. Вілліямс — віцепрезидента Федерації з Галіфаксу — Нова Шотляндія, о. Боднарчука, який заступав хворого Владику Миколу Дебрина, о. митрата П. Хомина та інших почесних гостей.

Д-р Данилів коротко з'ясував присутнім, що для кількох тисяч канадців українського походження, зорганізованих у Федерації Українських Професіоналістів і Підприємців і для цілої української громади, сьогоднішня подія — затвердження Катедри Українських Студій, є не тільки вислідом праці попередніх поколінь, але і сповненням бажання сучасного покоління мати можливість студіювати і науково працювати в окремих ділянках українознавства. На думку д-ра Данилова Катедра Українських Студій дасть можливість усім канадцям, незалежно від їхнього походження, познайомитися з багатством іншої культури. Тим самим Катедра Українських Студій матиме позитивні наслідки не тільки на українську науку, але й на майбутність Канади.

Наступним промовцем був д-р Гем, президент Торонтонського університету. Він підкреслив важливість моменту створення цієї Катедри, а також позитивний крок канадського уряду, який за посередництвом міністерства багатокультурности фінансово допомагає засновувати такі катедри. Він також сказав, що всім приємно відзначувати цей день, в якому заходи д-ра Данилова і Федерації увінчалися успіхом і створено Катедру Українських студій, де можна буде вивчати історію і культуру українського народу. Д-р Гем сказав, що роками студіював поезію Тараса Шевченка і вважає її підставовою інтерпретації розуміння людських переживань.

Міністер багатокультурности Норман Кафік, промовляючи, сказав, що на його думку, допомога уряду при засновуванні катедр, на бажання окремішніх груп Канади — це одна з найкорисніших праць його уряду. Він теж ствердив, що люди, приїжджаючи сюди з усіх кінців земної кулі, мають повну свободу затримувати свої цінності у всіх аспектах — включно з науковими. Кафік подякував Торонтонському університетові, що затвердив Катедру Українських Студій, при своєму університеті, що дасть можливість глибше познайомитися з українською культурою, яка багато допомогла ростові канадської культури. „Їхня (українська) культура є в небезпеці — сказав Кафік, — і нашим канадським обов'язком є її захоронити". Міністер Кафік висловив признання українській громаді в Канаді і її провідникам, що зуміли діло довести до кінця.

При підписуванні документів, перший договір підписала Федерація Українських Професіоналістів і Підприємців із канадським урядом. Підписували д-р Данилів, Євген Зараска та міністер Норман Кафік. Опісля міністер Кафік передав д-рові Данилову чек на 300,000 долярів від канадського уряду, як так зв. „мечінг геф" — себто таку саму суму, яку зібрала на цю ціль громада. Кінцевою сумою на цю ціль має бути один мільйон долярів, відсотки з цього оплачуватимуть професора та інші видатки Катедри. Федерація працює над осягненням кінцевої суми.

Другий договір підписала Федерація із Торонтонським університетом. Підписували д-р Гем — президент університету, Д. Кларінгболд — секретар Ради Управителів університету, д-р Данилів і Є. Зараска.

Після церемоніялу підписання Євген Зараска подарував міністрові Н. Кафікові на пам'ятку цієї історичної події картину Курилика — „мапу Канади", а картину Курилика — „Місто Торонто" вручено д-рові Гемові.

Відтак Ліда Палій представила присутнім студентку мистецької школи Геіді Наберт, проєкт якої — символ катедри — виграв першу нагороду з-поміж 50 присланих інших проєктів. Символ цей представляє трьох студентів-спудеїв з Київської Академії XУII сторіччя.

Декан проф. Василь Янішевський закрив офіційну частину коротким словом, звернувши увагу на те, що користі з Української Катедри будуть мати не тільки українська громада, але й Канада й канадці, зможуть бо пізнати ще одну частину своєї спадщини.

Опісля Юрій Божик представив молоду студентку-піяністку і композиторку Ларису Кузьменко, яка заграла одну зі своїх композицій — „Елегію".

Цілу подію накручували телевізійні камери, а радіостанції подали перебіг її на своїх передачах. Прийняттям закінчено цей вийнятковий вечір.

Микола Щербак

У Вербницю

Син Господній ішов по землі,
Мов небесним привіллям,
І стелила дорогу юрба
Пальмовим гіллям.

А як прийдеш, Ісусе, до нас
Провісною весною,
Ми постелим блакитний Твій шлях
Золотою вербою.

Ми заквітчаєм цвітом з ланів
Кожну-кожну стежину,
Лиш прийди о, Спасителю наш,
У святу Україну!

Про картини проф. Петра Андрусева



Одна із картин проф. П. Андрусева — „Героїчне мистецтво... князь Ігор"

„Героїчне мистецтво... князь Ігор" — під таким заголовком поміщено відбитку картини нашого відомого мистця Петра Андрусева в газеті „Дейлі Пальм Бічер".

Унікальне мистецтво Петра Андрусева здобуло широкий відгомін, небуденне признання і зацікавлення серед мистецьких і культурних кіл Пальм Бічу на Фльориді.

Знавець мистецтва і власник багатої колекції високої вартости картин, різьб і антиків стародавніх цінностей князь Естергазі був захоплений, оглядаючи фотографії картин проф. Андрусева і почав з ним обговорювати можливості для нової композиції — тим разом з життя Аттилі.

Славний американський мистець Альфред Річардсон Сімсон, якого великого розміру картини з історичною тематикою є в банках, музеях і в приватних колекціях різних стейтів Америки, був глибоко зворушений, що мав нагоду особисто пізнати мистця „такого великого формату", яким є проф. Андрусів. Варто було слухати цікаві розмови обох мистців на теми мистецької творчости; їх лучили спільні погляди і спільні ідеї. Мистець Сімсон завидував багатого кольориту у проф. Андрусева в тематиці його картин, назвавши їх „Величавим показом".

Хто мав нагоду побувати у Пальм Бічі, в тій люксусовій місцевості, де під час сезону є згуртовані не тільки представники фінансового, але й політичного і мистецького світу, де на концертових естрадах виступають видатні світові мистецькі сили той знає, що здобути собі тут признання не легко і це дає велике вдоволення і віру в правду своїх мистецьких стримлінь.

Іванна Приймова

Студії в УВУ в 1979 році

ПОВІДОМЛЕННЯ РЕКТОРАТУ УВУ

Літній семестр Філософічного Факультету та Факультету Права і Економічних наук починається 2-го липня і триває до 31-го серпня ц. р. Цього року будуть викладати 29 професорів УВУ, 6 професорів-гостей, 3 доценти УВУ та 17 викладачів-докторів філософії і права. Семестральна оплата виносить 800 німецьких марок. Під час семестру можна осягнути 9 до 12 кредитів. Студії на УВУ завершуються магістерським, зглядно докторським дипломом.

Педагогічні курси триватимуть 4 тижні, від 23-го липня до 17-го серпня. Викладатимуть 5 професорів УВУ, 1 доцент і 4 викладачі — доктори філософії. Оплата виносить 350 німецьких марок. Учасники цих курсів можуть здобути до 6 кредитів, які, в міру потреби, будуть зараховані в їхніх загальних студіях. Крім того, студенти на бажання отримають посвідки і транскрипти для інших університетів.

Курси Українознавства відбудуться від 23-го липня до 10-го серпня. Вони триватимуть 3 тижні. На них будуть викладати 3 професори, 2 доценти і 3 викладачі — доктори Філософічного факультету. Оплата виносить 100 німецьких марок. На ці курси можуть вписуватися не лише студенти, але також учні вищих кляс середніх шкіл. Після закінчення курсанти отримують посвідки УВУ.

„Европа-Проєкт 1979" — це нова тритижнева програма УВУ у співпраці з Раклeнд коледжом державного університету Ню Йорку, Сафферн, Н. Й. Виклади цієї програми відбудуться від 9-го липня до 27-го липня. Програма складається із трьох трикредитових викладів: 1. Слов'янська цивілізація (англійською мовою), 2. Українська Козацька Держава і 3. Історія Східньої Европи (українською мовою).

Курс української мови (нижчий рівень) відбудеться від 23-го липня до 5-го серпня. Він матиме 45 годин навчання і передбачений для тих, що не знають або слабо володіють українською мовою. Крім того заповіджено курси таких мов: чеської, російської і німецької. Ці три останні курси відбудуться за умови, що на кожен з них зголоситься щонайменше по 10 учасників. Оплата курсів виносить по 200 німецьких марок.

Студенти УВУ мають знижену ціну в гуртожитку „Рідної Школи" на кошти прожитку в Мюнхені. Повне утримання виносить лише 400 німецьких марок місячно.

Докладніші відомості про УВУ і цьогорічні виклади подаємо у Програмі викладів УВУ. Хто хотів би мати нашу програму, хай звертається до нас у цій справі на таку адресу: Ukrainische Freie Universitat Pienzenauerstrasse 15, 80 Munchen 80 BRD.

Ректорат УВУ

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ.

ПРАВА ЛЮДИНИ...

(Закінчення зі стор. 2)

існування свободи культури. Так само моїм обов'язком є забезпечити право культурних спільнот на існування й заохочувати їх, впевнитися, що кожний канадець є вповні признаний в нашому суспільстві як рівноправний громадянин. Ми всі стримимо до рівноправної країни, до країни де такі негативи як упередження, безоглядна односторонність, нетерпимість і расизм зникнуть, щоби дати місце здоровим і позитивним наставленням взаємного респекту і людського взаєморозуміння.

Свобода культури також включає відповідальність. Є очевидним, що коли ми вільно можемо затримати нашу культурну спадщину, ми мусимо цю саму свободу передати іншим, щоб і вони магли зберегти й оберігати свою спадщину. Якщо ми вимагаємо пошани від людей, з якими ми живемо в спільноті, лише в імені етнічности, то в такій же мірі мусимо шанувати інших за їхню етнічність.

У канадському контексті, нам не треба шукати збереження нашої культури у відокремленні від загальної спільноти, чи в культурній ізоляції. Ми мусимо в собі знайти сміливість, щоби ввійти в головну струю суспільного життя і тоді старатися втримати наші вартости в цьому загальному контексті — інакше, головні спільноти можуть ставитися негативно до такого збереження прав на культуру і відкинути його.

Утримання культури в інтегрованому суспільстві дозволяє робити більш позитивні внески. І ми як громадяни можемо повністю зіграти свою ролю у збагаченні цілого нашого суспільства.

Таку політику свободи культури не тільки потребують в моїй країні — цілий світ відчуває її потребу і необхідність. Треба лише переглянути людську історію, щоби переконатися в тому, що одним із великих нещасть — це бажання одної культурної групи домінувати над другою. Спроба заставити інших підкорятися даним вартостям і традиціям виникає із неприйнятного наставлення про перевагу однієї культури над другою.

Війни мають різні історичні причини, але виглядає, що між ними існує спільник знаменник — нетерпимість супроти тих, які є іншими.

Якщо світ має вижити, якщо ми маємо добитися колись тривалого миру, то все це не може існувати без признання різноманітности світу, без признання правдивої рівноправности всіх народів світу, без того щоби прийняти, що кожна культура і кожна традиція мають спільні вартости, що кожний із нас може один від одного дечого навчитися і що ми всі з цього скористаємося.

Ми мусимо змагати до такого світу, де індивідуальні особи будуть шанувати одна одну, де уряди будуть працювати на користь своїх народів. Змагати до такого світу, в якому збагнем, що обмежені розміри нашої плянети диктують нам необхідність жити всі разом у мирі, рівними перед Богом і людьми.

Дозвольте мені закінчити і ще раз подякувати за ту честь, яку Ви мені нині зробили. Нехай Бог береже Вас і допомагає Вашій справі!

НАФТОВІ ФІРМИ...

(Закінчення зі стор. 1)

кошти вживаного ними пального.

Признаючи, що нафтові корпорації напевно поведуть гостру кампанію проти податку на їхні надвишки в приходах, Президент висловив переконання, що Конгрес таки схвалить цей податок, бо американський нарід не може поносити додаткових видатків за нафтові продукти, і не мати жадної користи з того.

Щодо поступового зліквідування урядової контролі над цінами нафти, то Президент вважає, що цей крок має заохотити продуцентів збільшити продукцію, що в майбутньому фактично спричиниться до зменшення цін.

Але вже минулого вівтірка ряд сенаторів, під проводом демократичного сенатора Генрі Джексона із стейту Вашінгтон, внесли законопроєкт, який заборонив би Президентові усунути контролю над цінами американської нафти. Ці законодавці твердять, що ліквідація контролі не спричиниться до розв'язки енергетичної проблеми, а тільки погіршить інфляційних стан у країні.

Під час пресконференції Картер повідомив, що призначив Джея Рокефеллера, губернатора Західньої Вірджінії, на голову федеральної Комісії для справ вугілля. Ця Комісія має за завдання встановити найкращі способи більшого використання цього роду пального та зменшити вживання нафти.

Він теж поінформував, що незабаром встановить комісію, яка перевірить причини недавнього випадку в нуклеарній електростанції на Тримилевому острові у Пеннсильванії, і виготовить запобіжні заходи, щоб не повторилися подібні випадки в інших нуклеарних установах. Одначе Картер заявив, що його уряд не погодиться на заклики багатьох громадян про закриття всіх нуклеарних електростанцій, бо вони постачають 13 відсотків усієї електричної енергії країни.

Між іншим, день пізніше, тобто в середу, 11-го квітня, Президент призначив цю 11-членну комісію, а головою її буде д-р Джон Кемені, президент Дартмутського коледжу. Кемені є спеціялістом в ділянці нуклеарної фізики і протеже славного науковця Альберта Айнштайна. До комісії входять деякі критики вживання нуклеарної енергії, як теж Енн Транк, жінка і мати 6-ох дітей з Міддлтавну, Па., де находиться нуклеарна електростанція на Тримилевому острові.

Щодо інфляції, то Картер признав, що впродовж останніх кількох місяців ціни дуже зросли, але висловив переконання, що співпраця всіх прошарків американського суспільства з урядом незабаром припинить цю тенденцію, підкреслюючи, що він не плянує встановляти примусової урядової контролі над цінами та заробітними платнями.

Він теж заявив, що не передбачається примусової військової служби для всіх фізично спосібних юнаків, бо теперішня „професійна" армія, яка складається з добровільців, вповні сповняє своє завдання. Існує проблема з резервовими частинами, але Департамент оборони розглядає різні способи для полагодження і цієї проблеми.

Відносно нового договору із Совєтським Союзом про обмеження стратегічної атомової зброї (САЛТ II), то Картер вважає, що в дуже скорому часі пощастить зліквідувати останні розбіжності. Але він відмовився коментувати питання: коли він і совєтський провідник Леонід Брежнєв підпишуть цей договір і де, тобто, чи в ЗСА, чи в Совєтському Союзі.

Президент поінформував, що звернеться до Конгресу, щоб він призначив 150 мільйонів долярів допомоги Туреччині, членові Північно - Атлантійського Союзу (НАТО). Туреччина лежить в стратегічно преважливій частині світу і, крім ЗСА, її зобов'язалися дати економічну та військову допомогу, в згальній сумі одного більйона долярів, також інші члени НАТО, а саме: Франція, Західня Німеччина та Британія.